

TIDEVARVET

Nr 14 · 2 April

Nr 14 · 5 ärg. 1927

Tidevarvet Nr 14

Dagens nummer innehåller två politiska artiklar.

Ett slag mot paneuropa tar ståndpunkt till regeringens förslag om skärpta bestämmelser för utlännings vistande i riket.

Antiligen slut är tidningens slutdom över valen och de därmed sammanhängande företeelserna.

Signaturen Mortalis visar hur Gerda Lundequist genom sina klassiska uppläsningsaftnar under denna vinter sökt sig Till källorna för all stor konst.

Credo av Elin Wagner fortsätter i detta nummer av Tidevarvet.

I Amerika har domaren Ben Lindsey framkommit med förslag i äktenskapsfrågan som påfallande likna de av advokat Eva Andén i Tidevarvet framförda. Vi redogör för hans synpunkter i Amerikas blå bok.

Där världen enas, en hyllningsartikel till Beethovens minne av H-t.

Devinez skriver om den nys förlutna påmsöndagen.

Fru Ragnhild Modin visar i artikeln Vem var Paulus? hur litet som blir kvar i minnet efter barnens tyngande skolarbete.

Ett slag mot Paneuropa.

Lagen om beredande av otrevnad för utlänningar.

Det föreligger en lag om skärpta bestämmelser för skapande av otrevnad för utlänningar i riket. Det gäller passvåg, i vissa fall viseringstvång, anmälningsskyldighet hos polismyndigheterna, arbetstillstånd, utvisningsrätt och så vidare. Lagens förhistoria daterar sig till världskrigets utbrott. Då kröpa alla länder in i sina skal, då var varje medlem av en främmande nation en fiende, innan han lyckats överbevisa om motsatsen, och även sedan han förebrott denna bevisning, måste han i viss grad övervakas. Och så skapade man en skyddsrum av förordningar hittills fullkomligt okända, vilka för Sveriges del humo bli fullt färdiga och utbildade först när kriget var slut, d. v. s. 1918. Nu när nära tio år gått, vill man göra till lag dessa tillfälliga bestämmelser, som gällde för krig och fara för krig, man vill upphöja dessa bestämmelser i lagligt stånd, varmed menas att sådana skola för framtiden våra omgångsformer vara. Det är rädslan för utländsk arbetskraft, kanske för utländska idéer, som på detta sätt tagit sig ett uttryck. Det kan alldeles säkert räknas upp praktiska skäl varför man behöver skydda sig mot konkurrerande och misstänkta individer. Det är ont om arbetet, och världen har ännu inte lagt sig till ro efter världskrigets starka stormar.

Men en förnuftig strävan borde väl vara den att utveckla istället för att utveckla bestämmelserna från världskriget i den mån och det tempo det kan gå. I stället kommer detta förslag om bestämmelsernas upphöjande till lag, som säger alla att Sverige bara hyser rädsla och misstro för sina grannar — eller låt oss säga, att grannskapet uppbör utanför Skandinavien gränser. Följden kommer bara att bli den, att vi mötas av samma misstro och samma bestämmelser, och hur irriterande de verka, det vet var och en, som vistas i de länder där främlingsövervakning råder.

Det är en lag, som går i linje med den onyvar-sig-själv-närmaspolitik, vilken är en av de rörelser som genomkorsa Europa. I Italien kan man se den i en grandios förstoring. Där har man drivit isoleringspolitiken och kampställningen mot Europa i övrigt upp till en tro, en religion och söker därur sitt lands räddning och storhet.

Justitieministerns lagförslag är i och för sig icke så störningsamt någon av Mussolinis utåsk, men det tillhör den söndrande och skiljande rörelsen det går emot enhets-tanken, det är för sin del en liten aktion mot Pan-Europa, mot den tanke som i sorg och nöd under hårda gisselning tvingar sig fram.

Såsom sådan har det sina konsekvenser och sin betydelse. Såsom sådan bör den bekämpas och motas. Lyckligtvis äro starka krafter i rörelse för att tillintetgöra denna reaktionära politik. Socialdemokraterna yrka i en utförligt motiverad partition avslag — och dock är det väl det parti, som närmast borde ha intresse av att skydda arbetarmarknaden. Generaldirektör Orne yrkar avslag i en egen motion, som går på den linjen att den administrativa makt, som år 1914 lades i regeringens hand "mer än väl räcker till för att åstadkomma all nödvändig reglering under den tid som återstår, tills det internationella läget och utvecklingstendenserna blivit klarare än nu." Han understryker också vikten av det friare förhållande mellan länderna och erinrar om de rörelser i tiden, som gå ut på att utplåna eller mildra beväret av gränserna mellan folk som bo i Europa. Som ett tecken på den enande rörelsen erinrar han om världskonferensen i Genève, som öppnats den 4 maj.

Det är på den enande och ej på den skiljande linjen som det höves Sverige att vandra. Man kan inte gå på båda. Justitieministern kan inte, när han sätter i Stockholm fara på samma tåg till Lund och Luleå.

Palmsöndag.

Det står en knippsäg på mitt bord, smidliga kvistar med fin kanerödd bark och små fröknar som i sina korppåsar gömma sin gyllene blom. Det är en marsäng med sol och så varmt, att vi gjort sommarbörjning på loggia och så oss ner utan ytterkläder. De som gå förbi titta så pass mycket som min landsbygds fin etikett uttalar, ty det är ju inte brukligt att leka sommar i mars månad.

Straffet eller rättare påpekningen från ovan kommer omedelbart. Vinden vänder så där påtagligt, att man kan notera omslaget på sekunden, och inom ett par timmar är det snö på sommarbörjarna.

Så sitter jag inne och eldar i sällskap med dessa värans små förkädda fröehod med larmen kalla krusonger. Men jag kallar dem icke så, ty det göra vi inte i vår landsida. Jag kallar dem palmer som alla andra, och därför att jag gör det, gå de mina tankar in på andra vägar. Palmerna plockas på påmsöndag för att pryda i stugan till pålsöndag. Det är underligt tänker jag, med denna söndag bland alla söndagar, som för evigt så vara märkt av en stor och jublande handling, en hyllning som blev verk, ett skev som bedrog. Det kommer tillhanda en gammal undran hur det kändes för Davids som vid litaget i Jerusalem. Var det så, att när han red över palmer och mantelflitar med folket jubel omkring sig så drömde han en dröm om seger även i stunden och nuet, en dröm som blev en extra bärda på hans rygg den sista vägen fram? Fick han lida som människors lida, lida skilt av det livets gynchel, som smög in i hans liv strax före Golgata?

Nej, det var nog så, att han lika litet lit sig bedragas som förlitnas. Han såg igenom stundens svekfulla argelhet eller argliga svek fram mot sitt mål. Han genomskådade bytning lika lätt som förtjefjelis och blev inte alls förtvånad att återse vid korsens fot antiktiken från den stora hyllningen.

Han tänkte inte: de där människorna ställde till med litaget därför att de genomskådat knepet att man kan skrypa offrets lidande genom att gynchla lite med det först. Redan är lite var ära oss att människorna äro gods i går, elaka i dag, ängerfulla i morgon och i övermorgen rygigt. Indograde när någon säger: du var ju med vid korstållningen. Hur mycket djupare bör då icke han ha trängt in i människans hemlighet. Vad han såg veta vi ej men det måste ha varit det innersta han såg, som gjorde, att han valde sin väg och icke vek av in till slutet för vår skull.

En enda gång var han lite biter, när han sade till sina landsmän: många gods gåningar har jag bevisat. Edor, för vilken av dem stannar i mig? Men det gick inte lång tid, så hann han fram till de orden, som så omhulsa oss alla på våra bokstuds dag: fader förtid dem det, de veta icke vad de göra.

Devinez.

en dramatiskt skapande konstnär av Guds nåde som Gerda Lundequist. Detta är det märkliga, som klart måste framhållas och ej undanskymmas av — de må vara berömdande eller klandrande — detaljkrivare. Ty ständigt upprepas utvecklingens fråga: förstärk tiden de gudalunda budbärarna och det hudskap de fått att bringa. "Ad Fontes", (Till källorna) stod präntat på den fonddekoration fru Lundequist använde i stil med dem som brukades på Shakespeares tid. Ad Fontes! Tidens bifall är tillfälligt. Men de eviga källorna sina icke! Den heliga elden slocknar aldrig. Och varje äkta skapelse i liv och gärning är bestående.

Mortalis.

Till källorna!

T. o. m. för att köra bil kräves att inneha körkort. Men varje medarbetare i en tidning, vilken fått anställning som teaterkritiker, anses ha rätt att bedöma konst, teknik, uttal, plastik, programmet m. m., som en framstående konstnär fått insikt och inblick i efter årtals studier, arbete och utveckling. Det är som om kritiken vore till icke för att upplysa publiken utan konstnärerna, och därtill som om publiken inte hade rätt till att få en aning om den konstnärliga grund som ligger bakom och omkring varje framträdande på scenen. Publiken har blott att avgöra om den vill hämta sin uppfattning från några tillfälliga personers tillfälliga intryck eller icke. Sådan är konstens ställning i journalistikens tidvarv! — men med journalistikens vedertagna rätt nedskrivs dessa rader.

Den, som beundrar Shakespeares, känner Gerda Lundequists Shakespearesafton som en verklig upplevelse. I detta programval, dess inramning och tolkning, har man äntligen fått en åtskådlig sam-

manfattning, ett synligt och förtäligt grepp på Shakespeares dramatiska framställning av livet i hela dess vidd, livets konst och parodierna på livet, livets tragik och argymhet dess storhet och skönhet. Av de väl valda scenerna ur Richard II, som bilden en följd och en helhet, är tronavsägelsen den viktigaste. Där, liksom i Hamlets monolog, ger Shakespeare uttryck åt sin livsfilosofi, kanske bitter, fast resignerad, men ändå fylld av rikedom. Drottningens scen med hovdamerna, där sedan trädgårdsmästaren och lärningen uppträda, är likväl så fin, att den churrar den rör sig på ett annat plan, i det närmaste kanske ta upp tävlan med tronavsägelsen.

Scenen ur Förväxlingar ger ett stilprov på Shakespeares karrikyter och burleska komik. — De lyriska bitarna, varav några underbart vackra strofer, visa hans kärlek till naturens sagovärld. Dessa båda ständnamnda nummer i programmet torde antligen ha övertygats alla att även om fru Lundequist är vår största tragedienne, (vilket ingen bestritt) så

har hon många flera underbara stråningar på sin bäge. En omisskännelig humor! Och en förmåga att lekande och varsamt med känslighet och själens finhet tolka stämningar och bilder.

Stiltigen sömngångarscenen ur Macbeth, en monumental prestation och en värdig dramatisk avslutning på denna storstilade dramatiska afton.

Gerda Lundequist hör till de få överlägsna och självständiga personligheter, som utvecklingen besträtt varit till. Konstnär för konstens skull är omöjligt hennes mål. Hon fyller sin uppgift, och gör det med den sublima inspiration och fulländade teknik, som är hennes egen, vare sig hon möter ovationsartade sympatitryningar och praktfull blomsterhyllning eller sura anmärkningar och oförståelse. Annars hade hon säkert aldrig tagit upp Euripides och Shakespeares, de dramatiska och klassiska framställarna av människolivet, tagit upp dem i en tid, som har charleston, bio och sensation till sin ideal. Just i en sådan tid har den minst dramatiska av alla nationer fått

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskonstuder genom inköp i våra butiker

KONSUMENTFÖRENINGEN STOCKHOLM

Klara Hushållsskola
Drottninggat. 21 B. Tel. N. 25882
OBS! NY REGIM!
MÅNDR
Hjellnackord, för män, 70 kr.
Tespärr i la carte kl. 6-9.
Arrangemang av:
Brollop, begravnings och festliga samkväm till kl. 12 m.m.-ev. 2 fm.
Klubblokaler m. m.
Allt till lägsta priser.
Vårdsamt O. A. Jansson.

Glöm ej
Spångbergs Blommor
12 Birger Järlsgatan 12

Vi ändra
sorgklänningar
på dagen!
Alltid det senaste.
Sorghattar och sorgslöjor.
Leja Magasinet
Stockholm.

Äro Edra inkomster för stora?

Där världen enas.

Inför Beethovens minne.

I Wien — musikens huvudstad — firas i dessa dagar en stor musikalisk fest, till vilken representanter från all världens musikaliska institutioner inbjudits: högtidligt hållandet av Ludwig van Beethovens hundraåriga dödsdag. Att så sker i den stad där Beethoven själv levat och verkat är helt naturligt. Men i hela den övriga världen, i varje vår där några musikaliska människor äro församlade, spelas hans musik och bringas hans namn i äminnelse. Detta likväl är något fullständigt enastående, och ger ett överväldigande bevis på genialiteten och universaliteten i hans musikaliska skapande.

När Beethoven den 26 mars 1827, ännu ej sextioårig, slutade sina dagar, var det efter ett liv fylt av sorg och olycka. Den som skänkt sina medmänniskor en sådan slösande mängd av glädje, lycka, konstnärlig vederkväkelse och glömska från vardagens gråhet, skulle alltså själv leva sitt liv i djupaste olycka. Emellertid är den icke sällan framträdande uppfattningen felaktig, att Beethoven under sin livstid ej blev uppskattad. Tvärtom firade han oerhörda triumfer både som pianist i yngre år och främst naturligtvis som kompositör. Det torde likaså knappast vara riktigt att säga, att Beethoven kunde skriva så djupt inspirerade verk därför, att han var olycklig, såsom man stundom sagt. Man skulle måhända med fog kunna säga, att han tvärtom var så olycklig därför att han kunde skapa på sådan musik. Ett snille av sådana mått kan icke tänkas in i vårt borgerliga samhälle! En liten episod, som Beethoven själv med märkbar förtjusning berättar, ger en klar bild av hans förakt för

yttrande former, hans okuvliga stolt och hans benägenhet att fullkomligt i onödan stöta sig med sina medmänniskor. Det var i detta fall Goethe som vilken Beethoven sammanträdde i Teplitz år 1812. De kommo icke väl överens. Beethoven berättar härom:

"Kungarna och furstarna kunna visserligen skapa professorer och geheimeråd; de kunna överhoppa dem med titlar och ordnar; men de kunna icke skapa stora människor, andar, som höja sig över världens tråkig; och när två sådana män som Goethe och jag äro till sammans, skola dessa herrar erkänna vår storhet. — I går mötte vi på hemvägen hela den kejserliga familjen. Vi fingo syn på den på långt håll. Goethe släppte min arm för att ställa sig i position vid sidan av vägen. Hur mycket jag än försökte, kunde jag ej förmå honom att taga ett steg vidare. Jag tryckte då med min hatt på huvudet, knäppte till rocken och störtade mig, med armarna på ryggen, mitt in i den tätaste hopen. Furstar och hovmän bildade häik; hertig Rudolf tog av sig hatten för mig, kejarinnan hälsade på mig. De höga kända mig. Till min förstelsete såg jag processionen draga förbi Goethe. Han stod kvar vid vägen, och Beethoven kunde skriva så djupt inspirerade verk därför, att han var olycklig, såsom man stundom sagt. Man skulle måhända med fog kunna säga, att han tvärtom var så olycklig därför att han kunde skapa på sådan musik. Ett snille av sådana mått kan icke tänkas in i vårt borgerliga samhälle! En liten episod, som Beethoven själv med märkbar förtjusning berättar, ger en klar bild av hans förakt för

Sociala studier i England och Amerika.

II.

I många domstolar i U. S. A. och Canada sitta kvinnliga domare. Det har varit intressant att höra de manliga kollegernas omdöme om dem: "De ha både hjärta och hjärna". Det har utan undantag rätt lugn, ordning och stillhet i de domsalar, där kvinnor suttit som domare. I alla domstolar, där kvinnor skola dömas, finns alltid en kvinnlig försvarsadvokat till hands. De prostituerade kvinnorna i Morals Court bli ej förhörda offentligt — det anses ej lämpligt, det blir lätt så mycket prat, skriverier i tidingarna m. m.

Först och främst har jag i Amerika varit förvånad över det förtroende, som överallt visats de internerade i moderna och tidsenliga fångelser jag sett och över det humana behandlingssätt, som kommit fångarna till del. T. ex. inga galler för fönstren, inga stängsel eller murar, inga låsta dörrar. In anstalter och fångelser för kvinnor äro kvinnliga läkare och tandläkare överallt — ju äro kvinnliga direktörer och präster! Föredrag och särskilt sång och musik spelar en stor roll inom anstalter och fångelser i Amerika. Skolan, yrkesutbildningen, gymnastiken samt rekreation och allt arbete är synnerligen väl avvägt. — Tiden är i regel obestämd. Ofta äro de dömda till t. ex. 6 månaders bestämd tid och därefter 2 års obestämd. Farnerna intresserade mig alldeles särskilt. I U. S. A. och Canada menar mängden, att det är färdigare att göra en brottsling till en god människa, om hon får leva sitt liv på ett naturligt och mänskligt värdigt sätt, som andra människor, än som isolerad och avskild och endast med tanke på, att hon är fångad — och för min del gillar jag också den synen och tankegången. De arbeta på vägar, i skog och på mark, på åker och ång — männen ofta med byggnadsarbeten eller med olika slag av arbeten ute i fria marknader på dagen och återkommande till farmen till natten. Endast ett exempel skall här uppställas: I Ontario, Canada, har på 3 år 641 fångar arbetat på detta sätt i fria marknader; de ha arbetat 35,000 dagar och tjänat 90,000 dollars, som delvis gått till familjens uppehälle. På tre år hade ingen rymt från farmen!

Ehuru så många bebo och förkättra Amerika, detta unga och moderna land, som ej har några traditioner att uppvisa, är det i en bestämd övertygelse, att vi ha mycket att lära av detta "alla möjligheter land", av detta rika och fria land, som ha alla medel och möjligheter till sitt förfogande, som vägar experimentera, vara optimistiskt, originellt och sig självt! Låt oss då lära av det förebyggande och eftervärdande arbetet i Amerika — låt oss bli mera rädda och aktisamma om våra unga, än vi äro! Vi måste verkligen

Atelier La Fourmi

Konststoppning och lagning enligt franska metoder av alla slags vävningar såsom silke, ylle, bomull, linne, silkesstrumpor, skita schalar, källors och orientalska mattor m. m. Gediget och skickligt arbete. Moderata priser. Biblioteksgatan 12, 3tr. (hiss). Stockholm. Tel. N. 4347. Exp.-tid 9-4.

The Christian Science Monitor

En internationell daglig tidning. Ren journalistik. Artiklar av speciella korrespondenter i alla länder rörande politik, industri, uppfostran, konst och litteratur, sport, radio, sociala förhållningar m. m. Till salu i Svenska Dagbladets Depeshbyrå, Birger Jarlslogatan 10; Stockholm Tidningskontor, Hamngatan 7; Kioskerna vid Centralstation, samt i Christian Science Läsrum, Smålandsplan 20, och Christian Science Läsrum, Norr Mälarsplan 20.

HELPPENSIONEN

Herrsätra Skola, Carlberg, Södertälje, mottager ett begränsat antal elever på flickskolans alla städer. Avgångsbetyg från kl. VIII medför Normalkompetens. Individuell undervisning inom ramen av skolans kursplan. Praktiskt arbete i uppfostrande syfte. ANNA SUNDIN, Tel. Södertälje 532.

gen rädda dem undan Landskrona — som asyl för de djupast sjunkna kan det få duga — men låt aldrig en ung människa hamna här. Det är ej hemskt att höra de unga, som komma hit säga: "Nu är allt för sent, nu är hela mitt liv förtärligt". Jag har ingenting att svarta härpå, ty jag tycker det skälv. Andra säga: "Efter att ha varit här känna vi oss bortkomna bland hyggliga, arbetsamma och ordentliga människor, vi passa inte bland dem längre, vi höra bara thop med varandra, vi som kommit hit." Åter andra säga: "Vi ha väl också ett arbete, vi ha ju vårt yrke, som vi tjäna på — och några skall ju ha det — och vi äro väl också samhällsnyttiga — åtminstone inge- gen männen — den uppfattning." Sorgliga och hemska svar båda två.

Så låt oss då söka komma med något positivt. Vad skola vi göra? Ty på detta sätt kan det ej mycket längre få fortgå: från grannastad till grannastad i Landskrona tvångsarbetsanstalt — därifrån kastas de åter ut på gatan! Eller är måhända nu en början till något bättre startad?

Den, som arbetar med och för detta klientel, tror jag ser på dessa människor och förhållanden på ett helt annat sätt än de, som stå utanför. Och jag menar, att alla, som ej dagligen vistas här under en längre tid, stå utanför. En sak är ett arbete med och för dem innanför murarna, en annan att ha med dem att göra ute i friheten. Att få vara med om att skola hindra att de någonsin hamna inom murar måste vara ett värdefullare arbete. Då finns större hopp om bättring och flera möjligheter att rädda, vad som räddas kan.

Är det ännu för tidigt att även vi i vårt land söka komma fram på den vägen? Är det vår kultur och vår tradition, som skall avhålla och hindra oss? Låt oss då söka importera något av det nya på dessa områden — det, som verkligen är värdefullt, gott och bra! Ingrid Wisén.

MOT MAL

SKOKS PETROLIUM OCH OLJE A. B.

Hostol bröstkräm

finnes överallt. Beckersberg-Apoteket, Stockholm.

FÖRSÄKRING

SKANKER TRYGGHET

FOLKET

Livförsäkring

SAMARBETE

Brand-Olycksfall- Garanti-Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter

Kungsgatan 5 - Stockholm

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummirivar, Bandager alla slag, Elektriska Hörselapparater, Induktionsapparater, Adorvickstrumpor, Brickband, Ryggbjällare, Grossskorsetter och Gördlar, Bröstbjällare, Lungskyddare, Skjällkanor, Liggydnor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis. Magasin Special Vesterlångsgatan 66 (Fingert / Fåsen) Birger Jarlslogatan 9 STOCKHOLM

Har Ni märkt
att vanlig toilett-väsk ej för-
märkt göra Er by frisk och
fräsk? — Börja i dag med
den underbara, skönhets-
aktande
Scheels Radium-väsk
Scheels Radium-
väsk "Väsk"
Från Dr. N. Scheels
Västmanlands Kustfabrik
av P. Dr. N. Scheels.

SINGER
SEDAN MER ÄN 75 ÅR
VÄRDMÄRKET
I SYMSKINER

Med anledning av artikeln
**En socialfilosofs
erfarenheter**
i nr 11 av Tidevarvet söker man
nu att få till stånd en adresska-
lander för människor, vilka hysa
sympatier för Herbert Spencers
och Henry Georges socialfilosofi.
De bland Tidevarvet läsare, som
hysa sådana sympatier, anmodas
därför att insända namn och
adress till fru Bett Lundström,
Svithövdsvägen 4, Djursholm.

BANDAGER

Rekband, maggördlar, gummi-
strumpor, rygghällare,
konstgjorda armar och ben, benbindor m. m.

Beak vår välkända bandage-
världning, som står under
kontroll av Dr S. Hybbmotta.
Kirurgiska Instrument
Fabrika A. B.
KIFA
Bogersgatan 31. Tel. N. 586

För ingen är fördelen

AV
Kapitalsparnings-
större än för
den självförörjande kvinnan
Begär tabell och närmare upplysningar
från vilket som helst av våra kontor.
SVENSKA HANDELSBANKEN.

